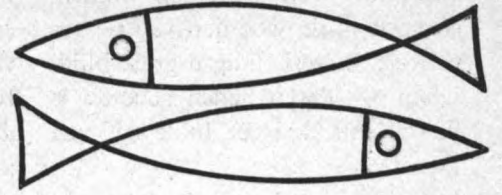

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

J. Keuning / Culemborg

GOED IS HET LEVEN (slot)

— Ruth 4 : 11-22 —

Op de laatste bladzijde loopt alles dus goed af. Voor iedereen. Want Boaz heeft de zaak die hem was toevertrouwd en de taak die hem was toegefallen tot een goed einde gebracht. Hij heeft allen kunnen zegenen. En vooral: hij zal nu de naam van de gestorven Machlon in stand houden; zijn kind, dat hij hopelijk uit zijn huwelijk met Ruth ontvangen zal, staat hij af ten behoeve van de naam van zijn broeder.

Hoe dat dan met zijn eigen naam zal gaan, weet hij niet. Maar hij vraagt niet verder en hij rekent niet met mogelijkheden en onmogelijkheden. Want hij hoort de stem van God die hem roept, weg uit zijn eigen geslacht misschien wel, en hij gaat de weg naar de toekomst die voor hem verborgen is en die wel eens vol onheil zou kunnen zijn. Maar het is — dat weet hij — in elk geval de toekomst van God en daarom in elk geval een toekomst vol zegen.

De mensen die er om heen staan vinden het prachtig. En ze overladen Boaz met zegenwensen. Jij bouwt het huis van Machlon, zeggen ze. Moge God nu jouw huis bouwen. Jij zorgt voor de naam van Machlon. Moge God nu jouw naam groot maken. Jij wilt aan Machlon een kind geven. Moge God jou door Ruth veel kinderen geven: één kind voor Machlon en dan ook nog kinderen voor jezelf.

Ja natuurlijk, wat moeten die mensen anders wensen? Eén kind is prachtig. Maar alleen als er meer kinderen volgen komt ook Boaz aan zijn trekken.

Wisten die mensen dan niet dat Gods wegen altijd hoger zijn dan onze wegen?

Ze hadden het wel kunnen weten. Want ze herinneren zelf aan die geschiedenis van Tamar, een vrouw uit het voorgeslacht van Boaz. Ook zo'n vrouw die, net als Ruth, alles op alles zette om de naam van haar overleden man in stand te houden. Ook een heidin die door dik en dun trouw was. Die voor niets terugschrikt. Zelfs niet voor het verleiden van haar schoonvader Juda. Maar als die merkt hoe de vork aan de steel zit, zegt hij: ze was rechtvaardiger dan ik. Ze heeft zich schaamteloos gedragen, maar zwaarder dan dat weegt het feit dat ze trouw was. Niet door mij, door háár heeft God voor onze toekomst gezorgd.

Hoe? Door het kind dat straks geboren wordt? Maar het is er niet één. Het zijn er twee. En het jongetje dat eigenlijk het laatst geboren moest worden — de ander lag vóór — komt tenslotte als eerste. Daarom wordt het ook Perez genoemd, — hij die doorgebroken is.

Het is tegen alle berekeningen in. Maar zo doet God het. Wij denken

wel dat de weg naar het leven natuurlijk zus of zo moet lopen. Maar God laat telkens weer zien, dat onze verwachtingen beschaamd worden door Hem, als Hij een doorbraak maakt en een nieuwe, onverwachte, onmogelijke weg opent, de weg van zijn wonderlijke keus, de weg van zijn verkiezing.

Dat hadden ze daar in Bethlehem kunnen weten, als ze maar goed hadden nagedacht bij wat ze Boaz toewensten: we hopen dat je veel kinderen krijgt.

Want wat gebeurt er? Uit de laatste zinnen van het verhaal blijkt dat Boaz en Ruth maar één zoon hebben gehad, Obed, de grootvader van David.

Alleen zo komt Obed niet alleen op naam van Machlon te staan, maar ook op naam van Boaz. En alleen zo blijkt Boaz' leven uit te lopen op David, op de koning van Israël, op Jezus Christus.

Jahwe moge je veel kinderen geven, hadden de mensen gezegd. God moge je zegenen, Boaz.

Maar dan geeft God aan Boaz en Ruth die ene zoon. En dat zal voor die twee wel een grote teleurstelling geweest zijn.

Zou Boaz ook niet gezeten hebben met die vraag: waarom?

Goed, Ruth heeft rust gevonden, Naomi is getroost, Machlons naam is in stand gehouden. Maar ik? Waarom laat God mijn weg nu doodlopen?

Maar ondertussen laat God zien dat Hij ons op onze wegen wel vaak laat doodlopen, maar dat Hij zo juist ons zet op zijn weg van heil en vrede, de eeuwige weg.

Dáárom is het toch niet allemaal tevergeefs; Boaz die niet op zijn eigen belang uit is, maar zijn vleugels uitbreidt over de arme, de ellendige, Boaz die zijn ogen slaat op de mensen naast hem.

Niet tevergeefs. Omdat hij dan toch maar een vrouw krijgt en een kind, omdat hij onder de mensen een nóg betere naam heeft na deze geschiedenis?

Maar zijn naam wordt pas werkelijk gemaakt in Bethlehem, wanneer over de dorsvloer, waar Ruth naast hem lag, een nieuwe nacht aanbreekt en een ongelooflijk licht gaat schijnen en Gods heil en Gods

IN DIT NUMMER

25	<i>Ds J. Keuning,</i>
Goed is het leven (slot)	29	<i>L. W. G. Blokhuis,</i>
Laat u niet verschrikken
(ingezonden)
26	<i>Ds H. Amelink,</i>
Het spreken van de kerk	30	<i>Prof. dr H. J. Jager,</i>
Beproeven enz.
27	<i>Drs P. J. van Kampen,</i>
De antroposofie		

vrede de wereld komen binnenstromen in de woorden van de engel: zie, ik verkondig u grote blijdschap, — dat u heden geboren is de Christus, de Heer, in de stad van David.

—o—

Het boek Ruth is een boek van het gewone leven, het gewone leven van ons, mensen. Maar het is bovenal het boek van God, die ons gewone leven binnenkomt met zijn levensdoorbraak in Jezus Christus. Daarom is ons gewone leven toch niet tevergeefs.

En dat mag je bij alles wat kapot is en verwrongen, bij alles wat zo verschrikkelijk betrekkelijk en zo frustrerend en zo zinloos is, — dat mag je dan toch weer horen en geloven: daarom, weest standvastig, onwankelbaar, te allen tijde overvloedig in het werk van de Heer. Zodat je, schreeuwend misschien van ellende, toch overstroomt van dankbaarheid. Want het is niet tevergeefs.

Echt, *het is niet tevergeefs*

H. Amelink / Aalten

Het spreken van de kerk (1)

De vraag of de kerk — wat men daaronder dan ook verstaat — steeds weer zich moet laten horen ook over alle mogelijke politieke en maatschappelijke vraagstukken is de laatste tijd weer aan de orde. Zowel theoretisch als praktisch. In de Hervormde kerk is een rel ontstaan over de instemming die de synode van die kerk betuigde met het doel van de anti-kernwapendemonstratie van 21 november j.l. Het bestuur van de Gereformeerde Bond in de Hervormde kerk werd woedend en verweet het moderamen van de synode aanmatigend optreden, wanbeheer in het huis Gods en stelde dat de grens nu bereikt was in het verdragen van de verpolitiking van het evangelie. De kerk is geen actiegroep die de straat op moet voor buiten-parlementaire acties. Het antwoord was een beetje kinderachtig. De praeses, ds C. B. Roos, zei, dat de instemming met het doel geen oproep was om deel te nemen aan de demonstratie. Dat is formeel wel waar, maar feitelijk onzin. Als je uitsprekt dat je met een dergelijk gebeuren op de straat instemt, is dat praktisch een oproep eraan mee te doen. Het is welhaast een farizeïsch onderscheid van ds Roos te zeggen: we hebben niet opgeroepen deel te nemen.

De vereniging van de vrienden van Kohlbrugge stemde in met het schrijven van de Gereformeerde Bond. Terwijl dr A. A. Spijkerboer, een niet onvermaard hervormd predikant uit Amsterdam, zowel het moderamen van de synode als het bestuur van de Gereformeerde Bond in staat van beschuldiging stelt. Het moderamen van de synode, omdat het niet aangetoond heeft dat er een verband bestaat tussen het geloof in Jezus Christus en het deelnemen aan deze demonstratie. En het be-

stuur van de Gereformeerde Bond omdat dat bestuur meent dat het christelijke Westen ook wel verdedigd mag worden met Pershing II- en kruisraketten. „Het moderamen”, aldus Spijkerboer, „volgt het IKV en het bestuur volgt de NAVO”. En hij vraagt: als het Evangelie ons nu eens een eigen weg wees?

Ook theoretisch is de zaak van het spreken van de kerk de afgelopen tijd aan de orde geweest. De synode van de Gereformeerde Kerken (Lunteren) heeft een rapport aanvaard van een deputaatschap dat na moest denken over het spreken van de kerk over maatschappelijke kwesties. Dat komt hier op neer: De kerk — en men bedoelt de kerk in kerkelijke vergaderingen — mag uitspraken doen, maar pas dan als het getuigenis van christenen, werkzaam in de maatschappij, de overheid niet bereikt heeft. Verder dienen de uitspraken van kerkelijke vergaderingen evident evangelisch te zijn, zodat ze ook het gevoel van de gelovige gemeente weergeven. En een kerkelijke vergadering moet zich niet begeven in uitspraken op specialistisch terrein. En als de kerk dan spreekt, is dat spreken bindend voor de leden.

In de discussie die in Vrijgemaakte kring aan de gang is, of je bijvoorbeeld op politiek vlak met andere christenen kunt samenwerken, is feitelijk ook aan de orde de vraag naar het spreken van de kerk en hoe

dat dient te gebeuren. Veel nieuws is er in die discussie niet te bespeuren, behalve dat de Open Brief wat de bedoeling betreft nu door veel anderen verdedigd wordt.

—o—

Wat van dit alles te denken? Het eerste is wel dit. Het vraagstuk of kerkelijke vergaderingen spreken moeten, speelt bij ons geen rol. Voornamelijk omdat wij — en dat is terecht — vinden dat meerdere kerkelijke vergaderingen vooral niets zeggen moeten als er niets gevraagd is. Een synode die op eigen gezag zich de stem van de kerk maakt, is in klassiek gereformeerd kerkrecht een onding. Maar dit te menen is een stuk van het isolement, waarin de klassiek gereformeerde leer is terecht gekomen.

In de tweede plaats valt op, dat in deze en dergelijke discussies zo weinig naar voren komt een zoeken van een antwoord op de vraag: wat zegt de Bijbel? Dat zoeken is er niet, omdat zowel in de Hervormde kerk als in de Gereformeerde Kerken het eigenlijk vanzelf spreekt, dat de kerk in kerkelijke vergaderingen bijeen uitspraken op politiek en maatschappelijk vlak mag doen. Over die vraag is dan ook geen discussie. De Gereformeerde Bond maakt geen bezwaar tegen het feit dat een moderamen van een synode spreekt, maar maakt bezwaar dat ze zó spreekt. Dat maakt wel duidelijk dat er wat betreft kerk en kerkbeschouwing toch een vrij diepe tegenstelling is tussen de Gereformeerde Bond en onze kerken en ik vermoed ook tussen de Gereformeerde Bond en de Chr. Gereformeerde Kerken. Des te akeliger is die tegenstelling, omdat juist op veel ander gebied je elkaar herkent als overwonnenen door hetzelfde Evangelie en strevend naar hetzelfde klassiek gereformeerde spreken en belijden.

In de derde plaats vind ik in het standpunt van de Lunterse synode een voordeel, dat men van mening is dat als een kerkelijke vergadering iets zegt de leden er ook aan gebonden zijn. Dan krijg je in ieder geval niet van die gespleten situaties als zich in de Hervormde Kerk voordeden bij de demonstratie van 21 november j.l.

Maar de meest wezenlijke vraag is: is het het recht en de plicht van een kerkelijke instantie, welke dan ook, om politieke invloed uit te oefenen? Daaraan verbonden is de vraag: op welke wijze regeert de Here Jezus Christus de wereld? Want om de heerschappij van Jezus Christus en om Zijn vrede te bevorderen spreekt de Hervormde synode en (desnoods) de Gereformeerde synode. Om die heerschappij en die vrede zijn het IKV en Pax Christi bezig.

Sedert de tijd van keizer Constantijn (306-337 n. Chr.) leeft er in Europa de gedachte dat de wereld gekerstend kan worden en moet worden, ook in die zin dat het publieke leven gesteld dient te worden, ook door de overheid, onder de heer-

schappij van het Woord Gods. In die gedachtengang heerste soms de kerk over de staat en de maatschappij (vooral in de middeleeuwen) soms ook de staat over de kerk. Maar hoe men dat ook wilde en regelde, men was het er over eens, dat Gods macht tot overwinning gebracht moest worden. Desnoods dwingend. Want had de Here Jezus niet gezegd dat aan Hem alle macht is gegeven in hemel en op aarde? En past het onderhouden van de geboden des HERE niet aan alle mensen? Prediker 12 : 13, 14.

Op grond van deze en veel andere plaatsen in de Bijbel meende de kerk — hoe dan ook — het recht te hebben over alle publieke zaken mee te praten. Gaat Gods Woord niet over alles? Dat uit zich nu nog in toespraken van pausen, in boodschappen van de Hervormde synoden. Het uitte zich in de Vrijgemaakte kerken in een prediking die soms aan de mensen voorschreef op welke partij men moest stemmen of naar welke school je je kinderen zond. Het uit zich ook daarin, dat alleen leden van de Vrijgemaakte kerken lid kunnen zijn van het GPV. Het uit zich ook nog in de idealen van het SGP. In het verlangen naar de 'onverkorte' handhaving van het onverkorte artikel 36 NGB. Er is feitelijk ook nu nog niet zo veel verschil tussen gereformeerden van alle soorten onderling op dit punt. Alleen de methode verschilt en de ene keer maakt de ene groep zich boos, de andere keer een andere groep. Dat is afhankelijk van wat 'DE' (?) kerk zegt.

—o—

Nu: het werk van de apostelen na Pinksteren werd niet verricht met de bedoeling de politieke en maatschappelijke orde omver te werpen. Hoe naar die orde ook was. Hoe onrechtvaardig die orde was. Het Romeinse rijk met zijn ambtenaren, zijn keizers en zijn instellingen komt alleen maar terzijde ter sprake in het Nieuwe Testament. In hoofdzaak als dat rijk zich gaat bemoeien met de apostelen. Niet omgekeerd! Nergens lezen we iets in de Bijbel over het fundamentele onrecht waarop dat rijk gebaseerd was. Want het Romeinse rijk was een roofstaat. Nergens lezen we van de door dit rijk onderdrukte volkeren. Nergens lezen we uitvoerige verhandelingen over de waanzin en de schande van de slavernij, hoewel het Romeinse rijk economisch dreef op de slaven. De roofzucht van de Italianen was onbegrensd en de Maffia-praktijken van nu hebben een lang verleden. Toch werden er geen oproepen gedaan tot opstand, noch door de Heer noch door Zijn apostelen, de gezanten van de Heer. Waarin bewijst de Here Jezus Zijn regeermacht en regeerbevoegdheid? Paulus zegt in Romeinen 15 : 19: „Zo heb ik, van Jeruzalem uit rondreizende tot Illyrië toe, de prediking van het Evangelie volbracht”. En daaraan verbonden beweert hij dat

pastorale notities

Algemeen maatschappelijk

De orthodoxie in ons land heeft zich kennelijk nog niet verzoend met het feit dat Nederland geen christelijke natie meer is. Dat blijkt steeds weer als de wetgeving en de staatkundige gebruiken meer en meer van dat christelijk stempel ontdaan worden. Men riep ach en wee bij het verdwijnen van de bedde in de troonrede. Datzelfde ach en wee bij de abortuswet. Nu weer bij het voorontwerp van de anti-discriminatiewet. Ik vind het jammer dat we — wij, want ook ik reken me als een deel van die orthodoxie — dat we op deze wijze de indruk maken eenzijdig geïnteresseerd te zijn in de ethiek. Terwijl het duidelijk is dat de ethiek niet gered kan worden voordat de dogmatiek gered is. Of om het beter te zeggen: pas vanuit de rechte leer bloeit het rechte leven op. Een recht leven dat niet door wetten van de overheid bevorderd hoeft te worden. En juist met de rechte leer is het ook binnen de orthodoxie vaak slecht gesteld. Overigens, het debat volgend, verval je wel van de ene verbazing in de andere als het gaat over de politiek van het CDA. Wat voor een club is dat nu eigenlijk? Mevrouw Kraaijeveld-Wouters is verantwoordelijk voor dit ontwerp. Haar telefoon staat rood gloeiend zo vertelt ze in Trouw. Maar ingaande op de bezwaren van de kant

van het bijzonder onderwijs heeft ze de oneerbare moed om te zeggen dat ook bijzondere scholen zich hebben te houden aan „algemeen maatschappelijk aanvaarde regels”. In het RGG staat een artikel over het nationaal-socialisme van de hand van H. Buchheim. Niet iemand van de Staphorster-variant. Hij zegt in dat artikel dat de perversie en de verstoring van de rechtsorde onder Hitler vooral ook daarin uitkomt dat een van de stelregels was „Recht ist, was dem Volke nützt”. Als we onze wetten moeten afstemmen op wat algemeen aanvaard is dan hoeven we geen wetten meer te hebben. Dat te zeggen houdt in dat men van mening is dat wetten, wat de nazi's noemden, de „gesundene Volksempfindung” moeten volgen. Waarop dat uitloopt hebben we gezien en aan de lijve ondervonden. Als je zo iets leest vraag je je af „Heeft Hitler de oorlog eigenlijk wel verloren?” Is dat alles van het verleden voorbij gegaan aan het CDA? Nogmaals: wat voor een club is dat nu eigenlijk, principieel gezien? Karl Barth spreekt terecht met afkeer van de 'Volknomos'. Zodra die heilig wordt verklaard is er van de soevereiniteit van God niets meer over. Ook hij behoort niet tot de Staphorster-variant. Moet de kerk nu ageren? De kerk van onze Here Jezus Christus moet spreken, spreken, lijden en roepen tot de Heer. Hij zal recht doen. Want Hem is alle macht gegeven. Niet aan het CDA. Ook niet aan de ethiek. En niet aan de actie van de orthodoxie.

H. Amelink, Aalten

er geen arbeidsveld meer voor hem overblijft in die streken. Illyrië ligt waar nu Joegoslavië is. Illyrië was het hart van het Romeinse rijk. Er is in de geschiedenis van het Romeinse rijk zelfs sprake van Illyrische keizers. Paulus blijkt door juist Illyrië te noemen goed op de hoogte te zijn met de politieke zwaartepunten van zijn tijd. Maar wat had Paulus nu bereikt? Overdrijft hij niet mateloos als hij zegt dat hij geen werk meer heeft „in deze streken”? Als we nu aannemen dat hij niet mateloos overdrijft dan weten we het antwoord op de vraag hoe Jezus Christus Zijn heerschappij vestigt en bewijst. Er is vrijwel niets te zien van Zijn macht. Zeker in het publieke leven niet. Maar er zijn gemeenten ontstaan. Zeker: kleine. Verdwindend klein, zouden wij zeggen. Maar ze zijn er. Hier en daar in grote steden. Dat zijn mensen die de boodschap van de rechtvaardiging van Paulus (2 Kor. 5 : 20) hebben gehoord en aanvaard. Het koninkrijk van Jezus Christus breekt baan, waar die heilrijke boodschap wordt verkondigd en aangenomen.

Als de Here Jezus zegt: „Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde”, dan wordt die macht daarin zichtbaar, dat de apostelen heengaan en het Evangelie verkondigen aan alle volken. Matth. 28 : 19, 20. Lucas vertelt hetzelfde in Lucas 24 : 46, 47. De apostel Johannes in Joh. 20 : 21-23. De boodschap van de vergeving wordt gehoord. Het bericht van de amnestie. Van de kwijtschelding van de schuld. Zo wordt de heerschappij van Jezus Christus zichtbaar. Het koninkrijk is niet van deze wereld. Dat zei de Heer tegen Pilatus. Als we dat echt geloven, niet zien, maar geloven, moeten we ook trachten dat consequent te beleven. We hebben in dit land een periode achter de rug, waarin het mogelijk was om aan „christelijke” politiek te doen. Er bestond een klankbodem. Zonder dwingend geweld was het mogelijk om in de politiek en de maatschappij bezig te zijn als christenen. Die tijd is voorbij. We kunnen en moeten dat betreuren. Maar het is wel een feit. En we dienen te bedenken dat ons nergens in de Bijbel beloofd wordt, dat 'de kerk'

politieke invloed zou krijgen en houden. Het tegendeel is ons wel gezegd: in de wereld zult ge verdrukking hebben. We zijn vreemdelingen en bijwoners. Ons vreemdelingschap hebben we te aanvaarden. We moeten ook niet wat anders willen zijn. Dat is in het verleden veel te vaak vergeten. Als bijwoners dient ons de publieke zaak ter harte te gaan. We mogen ons daarvoor inspannen, als we daartoe de gelegenheid ontvangen van de Heer. Maar als we die gelegenheid niet ontvangen, moeten we niet klagen. Als U de zonde ziet in uw leven en als U moeite hebt met uw zonde, let dan op Hem, die is overgeleverd om onze overtredingen en opgewekt om onze vrijspraak. Romeinen 4 : 25. En als U moeite hebt met de zonde in het leven, ook in het publieke, weet dan dat daarin bewaarheid wordt dat het koninkrijk niet van deze wereld is. Want er komen in deze bedeling geen andere bewijzen van de heerschappij van Jezus Christus dan alleen de prediking van de genade. Laat ons dat niet verdrieten. Als de kerk moet spreken laat dat zijn in een eerherstel van de leer van de rechtvaardiging zonder de werken. Laat dat verkondigd worden! Dan misschien is de HERE ons en ons volk nog weer genadig. Als daarnaar geluisterd wordt. En als er onrecht gedaan wordt, hetzij aan de kerk hetzij aan de wereld — want dat maakt geen onderscheid voor het spreken van de kerk — dan gaat de gemeente des Heren roepen. Roepen tot God! Dat is dan altijd een roep uit de diepten. Maar dat roepen zal gehoord worden door God, de Here. De kerk in deze wereld is als de weduwe die niet ophield met dat roepen. De kerk moet nooit méér willen zijn. Zou God geen recht doen? Het is dan ook niet verwonderlijk dat de apostel Paulus zegt, dat we voor alles moeten bidden, ook voor de overheden. Opdat wij een stil en rustig leven mogen leiden. De gemeente des Heren trekt niet de straat op! Dr W. Balke, eens een Hervormd collega van mij uit Langerak, zei op de synodevergadering, waarin gesproken werd over de 21 novemberdemonstratie: de kerk moet niet demonstren, maar getuigen. Een goed voorbeeld daarvan trof ik aan in een verslag van een Reünisten-samenkomst van de SSR, waar Prof. W. F. de Gaay Fortman sprak over deze zaken. Volgens het verslag zei hij „Hoe je wel politiek kun spreken? Een voorbeeld gaf ds J. J. Buskes in een Amsterdamse kerk, toen hij preekte op de zondag na het aan de macht komen van Hitler. Hij had als tekst „De zaligheid is uit de Joden”.” Een goed voorbeeld hoe de stem van de Heer gehoord moet worden. Zo alleen kan, mag en moet de kerk spreken. In de prediking van de genade alleen.

P. J. van Kampen / Zeist

De antroposofie (5)

Wat is de mens ?

Rudolf Steiner zei dat een nieuwe bewegingskunst, die inderdaad van het etherische in de mens zou moeten uitgaan, een noodzakelijkheid was, omdat alleen daarmee dingen van geestelijke aard tot de mensen gebracht kunnen worden, die zo diep zijn, dat ze niet in woorden kunnen worden uitgedrukt.

Veltman. Steiner 172.

Ons Ik kan niet alleen werken aan onze ziel, het kan louterend in al onze wezensdelen ingrijpen, ook in ons ether- en ons fysieke lichaam. Wat wij bereiken hangt af van de krachten die wij in ons Ik kunnen ontplooiën.

Loosjes.

Wat is antroposofie? 70

Meerdere Delen

Hoe ziet een Antroposoof de mens? Op deze simpele vraag zal niet gauw een eenvoudig antwoord komen. De Antroposofie ziet namelijk de mens als een vierledig wezen: Hij wordt gekenmerkt door een fysiek lichaam, een etherlichaam, een astraal lichaam en een Ik. Naast deze vierdeling wordt in Antroposofische literatuur ook verwezen naar een driedeling. Steiner heeft „als resultaat van dertig jaar geesteswetenschappelijk onderzoek” gewezen op „de samenhang, die bestaat tussen de drie gebieden van onze ziel, ons denken, voelen en willen enerzijds en de drie verschillende gebieden van ons lichaam, namelijk die van ons hoofd, ons middengebied en ons stofwisselings-ledematenstelsel anderzijds.” (60) Ik citeer hier uit een beknopt werkje van mevrouw Loosjes, een relatief eenvoudige inleiding in de verschillende aspecten van de Antroposofie.

Samenhang met de Natuur

Niet alleen mensen hebben de verschillende „lichamen” die Steiner onderscheidt. Inderdaad, wij mensen zijn de enigen, heb ik begrepen, die zowel het fysieke als het etherlichaam als het astrale lichaam als het Ik verenigen. Niettemin, lees ik in mevrouw Loosjes' boek, „Het minerale rijk bezit een fysiek lichaam. Het bestaat slechts uit stof, die, behalve bij kristallen, geen eigen vorm vertoont. Er is een absolute binding aan die stoffelijke wereld. Het plantewezen bezit een fysiek en een etherlichaam. Het heeft leven,

D. W. L. Milo / Dalmally

Dit „zeer theologische blad”

In „Hervormd Weekblad” van 2-10-1980 werd een van mijn artikelen overgenomen. Het was er een uit een vacatieserie over varen, jagen, vissen en huisdieren; geplaatst augustus 1980. Eerst nu kwam het in mijn bezit; het heeft blijkbaar tegen Noordwester stormen moeten oproeien.

„Hij kan het niet nalaten”, zegt de persschouwer van „Hervormd Weekblad”, „weer over de natuur te schrijven. Zo vertelt hij in dit zeer theologische blad, dat altijd over geestelijke en dus ook kerkelijke dingen gaat, merkwaardigerwijze over . . . de hertenjacht”.

Sommige kerkelijke bladen zijn gewoon, hun kolommen deels te vullen met ongevraagd overgenomen artikelen van andere bladen. Dit is een kwaad onder de zon, door geen auteurswet te stuiten. Ook het „Hervormd Weekblad” laboreert aan de kwaal. Als honorarium: „ik heb er bewondering voor, dat een klein blad met lezers, die volgens ons alleen maar in kerkelijke en geestelijke zaken geïnteresseerd zijn, zo’n artikel opneemt”. En goedmoedig plagend besluit hij: „de gereformeerden zijn altijd al bijzonder gepakt geweest door de natuurlijke theologie”.

—o—

Wat is die natuurlijke theologie ook weer? Waarmee houdt zij zich bezig?

het kan groeien. Het heeft een eigen specifieke gestalte, die het zelf kan reproduceren. Het is nog gebonden aan een speciale plek op aarde.

Het *dier* bezit een fysiek, ether- en een astraallichaam. Het heeft een innerlijk leven, heeft gevoelens. Het is vrij van de binding met de aarde. Wel is het gebonden aan zijn driften en begeerten.

De *mens* heeft een fysiek, een ether-, een astraallichaam en een Ik. Hij kan zijn gewaarwordingen tot voorstellingen en gedachten verwerken en zijn driften door het denken regelen. Door zijn Ik kan hij steeds meer deel krijgen aan de wereld van de geest.” (71)

Dat de keten daar niet bij ophoudt blijkt uit de erop volgende zin: „De mens is als Ik-dragend wezen een mens, doordat hij, behalve een Ik, tevens de overige wezensdelen in zich draagt. Wezens die géén fysiek lichaam bezitten, kunnen wij met onze gewone zintuigen niet waarnemen. Daardoor zijn de *engelen*, die zo’n lichaam niet bezitten, voor ons ook onzichtbaar, zolang wij niet over helderziende vermogens beschikken.”

Alles heeft zijn plaats

De vier „delen” horen bijeen. Onze anatomische bouw, de verfijning van onze lichaamsdelen, enz. geven ons Ik de mogelijkheid te functioneren: „Dank zij een zo hoog ontwikkeld fysiek lichaam kunnen wij waarnemen en denken, liggen in ons de mogelijkheden om te spreken, tot recht op gaan, tot een vrij kunnen werken met onze handen, enz. Hiermee is de basis van onze geest gegeven, voor ons Ik... Deze fysieke organen schenken niet zonder meer

de geest, maar wel vormen ze de voorwaarde voor het verkrijgen van diepere inzichten.” (64, 5)

Over het tweede, het levens- of etherlichaam, lezen we: „In de mens en in al wat leeft werken krachten die de eigen levensdragen de vorm, de gestalte, in stand houden. Hierdoor kunnen wij een mens na jaren nog herkennen, al is in die tussentijd de substantie, waaruit zijn lichaam is opgebouwd, grotendeels vernieuwd. Onder (etherisch) lichaam dient te worden verstaan datgene wat op een of andere wijze duidelijk een geheel vormt, wat vorm, gestalte, heeft... De (levens-)krachten zijn de architecten, de bouwers en tevens de bewoners van het fysieke lichaam. (65, 6)

De gewaarwordingen, begeerten en driften huizen in het astrale- of zielelichaam, dat ook de dieren kennen. Die samenhang wordt kennelijk gesuggereerd, als mevrouw Loosjes spreekt over de „zielehoudingen”: „Iemand kan een slimme vos, een bange wezel, een terrier, een hyena... zijn.” (67)

Echter: „De mens is méér dan het dier. De mens kan het dierachtige in zichzelf overwinnen, hij kan zichzelf veranderen. Hij heeft hiertoe de mogelijkheid, daardat hij drager is nog van een vierde wezensdeel, namelijk een menselijk Ik... Het deel dat hij uit de stoffelijke wereld in zich draagt, heeft een bepaalde begrenzing in zijn groei, deze stopt op een zeker moment. Datgene dat hij uit de geestelijke wereld in het eigen wezen kan opnemen kent zo’n begrenzing niet. Hier kan de mens blijven doorgroeien, hij kan zich steeds blijven ontwikkelen.” (68) Waarna — passend — een verhaal volgt over reïncarnatie.

Natuurlijke Godenkennis — of laten we mogen zeggen: algemene openbaring in tegenstelling tot het geïnspireerde Woord — is wat de mens buiten het evangelie over God kan weten. Sedert de schepping immers is God te kennen uit zijn werken. Daarom is er geen onwetendheid inzake goed en kwaad, wel verantwoordelijkheid voor de denkende mens. En voor degenen, die met hun verstand God uit de schepping wegreken, is geen verontschuldiging mogelijk, schreef Paulus aan de christenen van Rome.

Dit onderwerp heeft de eeuwen door kerkelijke geleerden gebiologeerd. Zij maakten er theologische systemen van; de gemene gratie is er een voorbeeld van. Niet alleen Aristoteles en Thomas van Aquino, maar ook Calvin, Kuyper, Barth en Berkouwer hebben zich in den brede uitgesproken; daarmee soms tegengestelde vestingen betrokken. Maar zonder een keus uit die systemen te maken kunnen wij, eenvoudige en ongeletterde lieden, ons wel houden aan Romeinen 1 en desgewenst aan artikel 2 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis. Want Gods schepping is als een schoon boek en alle schepselen zijn als letters, die ons Gods eeuwige kracht en Goddelijkheid onderwijzen.

—o—

Het was om deze reden, dat redacteuren en medewerkers van dit blad in een weldoordacht (en vooraf herhaaldelijk verbeterd) Inleidend Woord in het eerste nummer van de eerste jaargang verantwoording hebben afgelegd van het feit: dat dit blad geen forum voor theologen en voor slechts in geestelijke zaken geïnteresseerden zou worden — maar een poging om alle geschenken talenten voor alle gelovigen beschikbaar te stellen.

Redactie en medewerkers zeiden te zoeken naar „de wil Gods voor alle terreinen van het leven”. Beloofd werd: „met wetenschappelijke theologie zullen we onze lezers in het algemeen niet bezighouden”. Binnenskamers werd nader overeengekomen: dat onze kolommen voor vijftig procent ker-

De zeven jaar-ritmen

Konkrete toepassing van die opvattingen vindt men in de antroposofische fasenleer. Bij het opgroeien van een kind wordt aan de opbouw van de verschillende „lichamen” gewerkt. „Met de (eerste) geboorte (verschijnt) het fysieke lichaam, dat nog geheel met de krachten van de moeder is opgebouwd. De eerste zeven jaar ongeveer wordt door het etherlichaam intens gewerkt, om het fysieke lichaam tot een eigen lichamelijkeheid om te vormen.

Met het wisselen van de tanden, het hardste element van het fysieke lichaam dat omgevormd kan worden, treedt een zekere afsluiting van dit proces in. Het etherlichaam wordt dan „geboren”. De etherkrachten, die voor de opbouw nodig waren, komen dan vrij als voorstellings- en denkkraft: het kind kan beginnen te leren... het is schoolrijp geworden.

Een derde geboorte vindt omstreeks het veertiende jaar plaats. Dan wordt het astrale lichaam geboren: het kind krijgt een veel zelfstandiger gevoelsleven, het krijgt de mogelijkheid tot oordeelsvorming, tot zuiver verstandelijk opnemen...

Eerst omstreeks het eenentwintigste jaar vindt de geboorte van het Ik plaats. Dan wordt de mens volwassen, begint hij zijn gevoelens en gedachten bewust te beleven, komt hij tot een eigen, bewuste activiteit, wordt hij zelfstandig.” (74, 5)

De Open School

De Vrije School gedachte, die in onze tijd zo’n grote vlucht lijkt te gaan nemen, gaat van deze princi-

pes (mede) uit, heb ik begrepen. In Veltmans boek over Steiner lees ik het volgende (p. 134) „In de eerste zeven jaar van zijn bestaan legt de mens de grondslag van zijn leven. Gedurende de tweede zevenjaar-periode geeft het in elkaar spelen van levensprocessen en ontwakende zielefunctie de mogelijkheid van een kunstzinnige beleving van de werkelijkheid. Het kind tussen 7 en 14 jaar is een kunstenaar en moet bij een zinrijke opvoeding tijdens die fase vooral met kunstzinnige middelen benaderd worden; het leeft nog sterk in gevoel en motoriek, minder in het denken.

De derde zeven-jaar fase brengt de ontplooiing van de zielefuncties tegelijk met het ontwaken van de geestelijke individualiteit...”

Een van de gevolgen van deze opvatting is de introductie van deze ritmische, motorische en artistieke elementen in het onderwijs. Eveneens is de antroposoof van mening dat je, om maar iets te noemen, de kinderen „in hun fase” moet benaderen. Zo moet je het kind in zijn eerste zeven-jaar fase niet dingen laten doen die bij de tweede fase horen. Anders onttrek je „zielekrachten” aan hun eigenlijke doel, om ze op iets anders te richten. Dat doet het kind schade.

Hoe interessant en mogelijk zelfs succesrijk deze opvoedwijze ook zijn mag, het dient te worden opgemerkt dat ze niet losgemaakt kan worden van Steiners (okkulte) „bekendheid” met het verschijnsel mens. Het is bepaald geen „waardenvrije benadering”, maar verweven met de antroposofische mensbeschouwing.

kelijke en theologische bijdragen zouden bevatten — voor de andere helft zouden open staan voor de niet-theologische terreinen van kunst, wetenschap, politiek, natuur, handel en zo voorts. En inderdaad werd begonnen met twee theologische redacteurs en twee niet-theologische.

Fifty-fifty was dus de formule. Jarenlang is op deze afspraak gehamerd, niet het minst door schrijver dezes. Want ongemerkt lopen kolommen eerder vol met theologische en kerkelijke zaken dan met, laten we zeggen, culturele dingen. Pas op de lange duur en dank zij veel wederzijds geduld en overleg werd in een gezond groeiproces bereikt, wat we vandaag kennen. En momenteel telt onze redactie zelfs vier niet-theologen naast drie theologen.

De groep schrijvers van het eerste uur verklaarde voorts, dat wij „ons vrij achten van het theologisch-wetenschappelijke juk”. Immers „de theologie (is) voor theologen, maar onze lezers zijn merendeels eenvoudige en ongelletterde mensen”. En hiermee waren wij, terecht, in de school van Petrus en Johannes geplaatst.

Dat was een wijs en gedurfd votum. Theologen hebben hier blijkbaar wel eens overheen gelezen. In die jaren liep er nog een bejaarde generatie predikanten rond, die met droge ogen verklaarde, de theologie de koningin der wetenschap te achten. Echt niet uit bescheidenheid, wel te goeder trouw. Maar weinig wetenschappen liggen zo zeer met zichzelf overhoop als juist die theologie. En wellicht zal eenmaal blijken, dat ook „de koningin der wetenschappen” verwoestingen op de aardbodem heeft aangericht.

Dat een klein blad, beslist niet voor theologen en uitsluitend in geestelijke zaken geïnteresseerden geschreven, ook iets kan zeggen voor buitenkerkelijke zoekers is mooi meegenomen. En het feit dat schrijvers van ons blad regelmatig ver buiten onze kerkmuren te spreken worden gevraagd; dat artikelen uit ons blad regelmatig in wildvreemde organen worden over-

genomen; en dat onze schrijvers ook in bepaald ongeestelijke bladen tot schrijven worden genodigd, mag ons dankbaar maken. Zo vermijden wij de binnenhuiscultuur voor de kerkelijk-ingewijden (die het waarschijnlijk toch allemaal wel weten) — en laten iets van het Licht der wereld stralen voor buitenstaanders, die naar hun zin te weinig weten.

Mag ik een voorbeeld noemen? Een waar ik zelf bij betrokken ben? Dan dit. Diverse malen werd mij door „De Nederlandse Jager” verzocht, een hoofdartikel voor het kerstnummer te schrijven. Het gaat om een blad in een oplage van vermoedelijk 40 tot 50 duizend, gedragen door de Kon. Ned. Jagersvereniging. Een derde van de lezers heet „protestant”, een derde heet „katholiek” en een derde noemt zich „niets”. Op het eerste verzoek antwoordde ik: denk er wel aan dat u met een belijdend christen verbonden bent. — Wat zou dat? vroeg men. — Dat u geen stropersverhaal maar een stukje evangelie oproept. — Als u maar niemand voor het hoofd stoot en leesbaar schrijft, was het votum. — Wij hebben het er op gewaagd, bedenkend dat in de goede jaren niemand minder dan Anne de Vries deze hoofdartikelen voor het kerstnummer placht te schrijven. Het is gelukt — tot drie maal toe. Alle drie keren heb ik het dNJ-artikel gelijktijdig in ons eigen blad geplaatst. En... daar paste het blijkbaar even goed in.

—o—

Ons blad is allerminst een „zeer theologisch blad”. Wij blijven streven naar wat we 25 jaar geleden hebben beloofd. Dat is niet vanzelf gegaan. Onze lezers hebben wel eens wat moeten verslikken. Onze schrijvers hebben zich wel eens vergist. Als alle mensen zijn zij tot hinken en tot zinken ieder ogenblik gereed, om de statensalmist aan te halen. Maar wetende dat zij door een welwillende meerderheid worden aangehoord, beseffen zij dat schrijven-en-lezen dezelfde zoete vreugde biedt als het feest van geven-en-ontvangen. Wij overdenken en schrijven deze dingen op kerstfeest-1981.

Eurythmie

De bewegingsleer, oftewel eurythmie, is eveneens niet los te maken van Steiners onderscheid in verschillende „lichamen”. Zoals het citaat bovenaan het artikel al aangeeft, wil die eurythmie, naar Steiners inzichten, niet zozeer de beweging van het fysieke lichaam oproepen, maar veeleer *geestelijker* impulsen vrijmaken.

Veltman citeert in zijn boek de herinneringen van een antroposofische danseuse. Als in mei 1908 Steiner een voordracht heeft gehouden over de proloog van het Johannes-evangelie: „In den beginne was het Woord...” vraagt hij haar: „zoudt u dat kunnen dansen?” In een ander verband zegt Steiner tegen haar (ik citeer): „De dans is een zelfstandig ritme, een beweging waarvan het centrum buiten de mens ligt. Het ritme van de dans leidt terug naar de oertijden van de wereld. De dansen van onze tijd zijn degeneraties van oeroude tempeldansen door welke de diepste geheimen van de wereld werden gekend.” (171)

De nieuwe bewegingskunst moest van het etherische in de mens uitgaan, ze moest weer teruggaan op deze „oeroude cultische dans, geleid door machtige priesteressen” (173) en dus een „bovenzinnelijke werkelijkheid” vertolken. Het moet „zichtbare muziek” worden. Nogmaals een citaat uit Veltmans boek (p. 174) „Wanneer de mens spreekt maakt hij fysiek hoorbaar, wat in een hoger deel van zijn wezen — het zogenaamde etherlichaam, dat de drager is van de levende vormkrachten — zich als bewegingen afspeelt... Nu was Rudolf Steiner in staat helderziend deze etherische

bewegingen te schouwen en ze in bewegingen van het fysieke lichaam te „vertalen”... Men kan daarbij denken aan de proloog van het Johannes Evangelie: In hetzelfde was het Leven. Het kosmische Wereldwoord spiegelt zich, of beter gezegd, drukt zich uit in de bewegingen van het levenslichaam. Daardoor kan bewustzijn ontstaan... en het Leven was het Licht der mensen.”

Konklusie

Noch de eurythmie noch de Vrije School-gedachte zijn dus los te zien van (esoterische) mensbeschouwingen. Steeds opnieuw blijkt er een — voor gewone mensen onzichtbare doch voor ingewijden waarneembare — opbouw in meerdere lichamen. Daarop stoelt zowel bewegingsleer als pedagogie. Steeds opnieuw zoekt Steiner ook aansluiting bij de rest van de kosmos, zoals hij doet in zijn spreken over wat mens en mineraal, mens en plant, mens en dier gemeen hebben. Een soort opklimmende trap, een keten. En ook wordt een link gelegd naar de engelen, als ik het goed begrijp.

Eveneens symptoom van het zoeken naar samenhangen ook het volgende, dat ik in mevrouw Loosjes' boek aantrof: de samenhang tussen mens en kosmos, als het gaat om de aantallen keren ademen per dag en het „platojaar”. „Het aantal ademhalingen per dag bedraagt 24 x 60 x 18 = 25920. Het platonische wereldjaar, dat wil zeggen het aantal jaren dat de zon nodig heeft om zich met haar lentepunt... door de hele dierenriem te bewegen, duurt 25920

jaar... De mens kunnen wij zo als microkosmos zien, als een wezen dat met de hele kosmos samenhangt, dat een afspiegeling daarvan is.” (62)

Heel interessant, maar geenszins waardevrij, noch als basis voor opvoeding noch voor bewegingsleer. Het gaat om estoriek, die — waar ze ook van afkomstig mag zijn — aantoonbaar géén christelijke wortels heeft.

Bespreken: Mevr. Loosjes *Wat is Antroposofie?*, Vrij Geestesleven, Zeist, 112 blz., prijs f 16,50. Een beknopt en handig boekje. Geschikt

voor wie in kort bestek informatie over de Antroposofie wil hebben. Ook aan te bevelen is het boek van de directeur van de Antroposofische Vrije Hogeschool, dr Bernard Lievegoed. *De Levensloop van de Mens* spreekt uitvoerig over stadia in de menselijke ontwikkeling. Dit laatste boek, dat — lijkt mij — niet erg nadrukkelijk antroposofische opvattingen overdraagt, heeft inmiddels al meer dan tien drukken beleefd. Het lijkt me niet alleen als studie-objekt voor antroposofie de moeite van het lezen waard. Het is een uitgave van Lemniscaat te Rotterdam. 204 pag. Prijs ± f 20,—.

ingezonden

Laat u niet verschrikken

(1 Petrus 3 : 13-15a)

„En wie zal u kwaad doen, als gij u beijvert voor het goede?” Deze vraag stelt Petrus aan de lezers van zijn eerste brief. Petrus wil dat de Christenen ijveraars voor het goede worden. Wie zich beijvert voor het goede kan het moeilijk krijgen. Dat moet ons niet verbazen en nog minder uit het veld slaan. „De HERE der heerscharen, Hem zult gij heilig

achten en Hij moet het voorwerp van uw vrees en Hij moet het voorwerp van uw schrik zijn” (Jes. 8 : 13). Onze Heiland prijst de vervolgen om der gerechtigheid wil zalig, „want hunner is het Koninkrijk der hemelen” (Matth. 5 : 10). Onze verhoogde Here zegt tot de gemeente in Smyrna: „Wees niet bevreesd voor hetgeen gij lijden zult” (Op. 2 : 10).

Zo schrijft Petrus: „Al moest gij lijden om de gerechtigheid, toch zijt gij zalig”. De formulering laat zien, dat de gemeenten niet altijd lijden moeten, maar dat het lijden wel een permanente mogelijkheid is voor hen die het goede zoeken.

Moeten we daarom medelijden met onszelf krijgen? Moeten we aan zelfbeklag doen? Of moeten we ons in valse voorzichtigheid terugtrekken en zoveel mogelijk water in de wijn doen? In geen geval. Ook vandaag niet, nu het Voorontwerp Wet Gelijke Behandeling het er op doet lijken, dat de grondwettelijk vast-

gelegde vrijheid van godsdienst in ons land niet langer meer safe is. Het is een goed teken dat er verzet wordt aangetekend in brede kring. U weet waar het om gaat. Het gaat om de vraag of besturen van scholen en organisaties nog mensen mogen ontslaan die in strijd met Bijbelse normen leven, als ongehuwd samenwonenden of als praktiserende homoseksuelen. Hebt u in uw kerkeraad, uw diakonie, uw schoolbestuur, uw bestuur van een bejaardentehuis al aan de bel getrokken bij het ministerie van CRM? Het kan nog.

En als u vanwege uw geloof en uw gerechtigheid gesmaad wordt, bent u zalig. Gelukkig te prijzen. „Doch vreest niet voor hun dreiging en laat u niet verschrikken.” Voor de weerbaarheid van Gods volk is te allen tijde beslissend, dat we niet bang zijn voor mensen en ons niet laten verschrikken. Als we ons laten verschrikken en verwarren hebben we onze strijd verloren. „Maar heiligt de Christus in uw harten als Here, altijd bereid tot verantwoording aan al wie u rekenschap vraagt van de hoop, die in u is.” De Here heiligen. Wat is dat? Ook dit wordt duidelijk uit Jesaja 8 : 13. De Here heiligen, dat is Hem zijn hoge plaats

geven boven alle mensen en hun dreigingen. Heiligt de Christus in uw harten als Here. Laat uw hart zich richten op de waarheid dat Christus de Here is. Dan is de voorwaarde geschapen voor een onverschrokken getuigenis en voor een blijmoedig aanvaarden van moeite en tegenstand, mogelijk zelfs van lijden. Altijd bereid tot verantwoording aan al wie u rekenschap vraagt. Deze woorden horen bij de oproep Christus als Here in onze harten te heiligen. Als we dat doen zijn we bereid tot verantwoording. En allen, die bereid zijn aan de wereld het goede antwoord te geven, heiligen Christus werkelijk.

Het is niet vreemd dat er tegenstand tegen de Bijbelse normen losbreekt. „Zalig zijt gij wanneer men u smaadt en vervolgt en liegende allerlei kwaad van u spreekt om Mij nentwil. Verblijdt u en verheugt u” (Matth. 5 : 11-12).

L. W. G. Blokhuis, Schiedam

Noot van de redactie

Binnen afzienbare tijd hoopt mr. Meulink uitvoerig over het onderwerp van bovenstaand ingezonden te schrijven.

H. J. Jager / Kampen

Beproeven enz.

Vermoedelijk denken velen van de lezers bij dit woord wel aan de bekende tekst: „Maar ieder beproeve zichzelf en ete van het brood en drinke uit de beker” (1 Kor. 11 : 28). Een vermaning van Paulus in verband met misbruiken bij de viering van het Avondmaal in Korinthe. Waarschijnlijk ging aan de viering van het Av. een zogen. liefdemaaltijd vooraf. Maar erg liefdevol ging het daar niet toe. Want de rijken hadden een overvloed van eetwaren bij zich en de armen moesten tevreden zijn met een schamel hapje. En dan ging men het Heilig Avondmaal vieren. Dat noemt Paulus een onwaardige wijze van doen. De rijken waren verzadigd en de armen hongerig. Men moest nu maar toetsen of dit een waardige wijze van viering was. Het spreekt vanzelf, dat men dan tot de conclusie kwam, dat het zó niet langer moest. Die misstand moest eerst uit de weg geruimd worden. En dan op waardige wijze Av. vieren. Let er wel op, dat Paulus niet zegt: En dan blijve men van het Av. weg. Dát is in brede kringen van de geref. gezindte wel gewoonte geworden. Men gaat er in die kerken van uit, dat de meeste broeders en zusters, nauwkeurig zelfonderzoek, wel de gevolgtrekking moeten maken dat men onwaardig is. En blijft dus weg. Maar het gaat helemaal niet om het waardig- of onwaardig zijn. Van nature zijn we allen onwaardig. Maar de HERE verwaardigt zondige schepselen, onwaardige mensen, om door Gods genade tot waardige kinderen Gods te worden aangenomen. Toestanden als in Korinthe komen hoop ik zelden voor. Maar als ergens een soortgelijke situatie zou zijn, dan bedoelt de apostel: Toetst die toestand aan het Evangelie, ruimt de misstand uit de weg. En viert dat Av. op waardige wijze.

Aan deze tekst is een heel zelfonderzoek verbonden, dat speciaal voor het Av. zou moeten worden gedaan. En aan de hand van allerlei kenmerken (daarover zijn boeken van honderden kenmerken geschreven) zou men kunnen uitmaken of men wel een waardig tafelgenoot is. Men vindt daarin dan een grond om van zichzelf te geloven, dat men echt gelooft! Een wrakke en brakke grond dunkt mij. M.i. moet de zelftoetsing of zelfkeuring niet maar 4 of 6 of 12 maal per jaar plaats vinden. Maar dagelijks moeten we ons afvragen en ons er over bezinnen, hoe we leven. De vraag is niet: geloof ik wel of geloof ik niet en is dat geloof wel echt of niet. Maar de vraag

is: leef ik uit het geloof en is er soms een schadelijke weg bij mij. Wat heb ik te belijden. Niet maar in het algemeen: ik zondig alle dagen met gedachten, woorden en werken. Maar met naam en toenaam: wat denk ik en wat zeg ik en wat doe ik. En dan niet maar in het algemeen vragen: HERE, vergeef mij al mijn zonden. Maar precies belijden wat er mis was. Meer vraagt de Here niet. Maar minder ook niet. En als we zo doen, dan mogen we met opgewektheid het feest van het Avondmaal vieren. Roemend in Gods genade, die ons verwaardigt Zijn kinderen te zijn. En dan zullen we ons te meer beijveren te onderhouden al wat de Here Jezus geboden heeft. En zo onze roeping en verkiezing vast maken. Door een godvrezend leven.

Over zelftoetsing spreekt Paulus ook in II Kor. 13 : 5: „Stelt u zelf op de proef, of gij wel in het geloof zijt, onderzoekt u zelf. Of zijt gij niet zo zeker van u zelf, dat Jezus Christus in u is? Want anders zijt gij verwerpelijk.” De Korintheïers vonden het optreden van Paulus maar zwak. Zij wilden wel bewijs, dat hij een apostel van Christus was. Zij wilden Paulus wel eens keuren. En nu zegt hij: U zelf moet gij toetsen. Dat ik apostel ben van Christus kan u duidelijk genoeg zijn. Gij zijt mijn brief. Dat gij gelooft, dat er in Korinthe een gemeente van Christus is, hebt gij aan mij te danken. Gij moet mij niet keuren, maar u zelf moet gij examineren. Of weet gij niet, dat Christus in u is? D.w.z. weet gij niet, dat Christus door zijn Geest werkt in uw leven, in uw doen en laten, in uw denken en spreken, in uw leven zoals dat reilt en zeilt? Paulus wil zeggen: dat weten jullie toch wel. Dat weet gij toch door het geloof. Hij heeft toch beloofd in u woning te maken en in u te werken? Van Zijn kant eigent Hij u toe het ganse heil. Door Zijn Woord en Geest. En gij eigent het u toe door het geloof. In het geloof zijn, in Christus zijn en het zijn van Christus in ons geeft dezelfde werkelijkheid aan. Dat werk van de Geest van Christus is ondoorgrondelijk en onnaspeurlijk. Het is een zaak niet van zien of aanschouwen, maar van geloof. Dát is de hoofdzak in ons leven. Want zonder geloof geen wedergeboorte en zonder geloof geen weet van ons uitverkoren zijn. Geloof alleenlijk zegt de Heiland Zelf.

Wij hebben zo ons zelf te beproeven, maar God beproeft ons ook. Zo staat het in I Thessalonicensen 2 : 4: „Het is God Die onze harten keurt”. D.i. zoveel als: Hij toetst ons, Hij examineert ons. Dat schrijft Paulus in verband met zijn apostolische bezigheid. Die moet hij zó volbrengen onder Gods keurend oog, dat Hij hem, n.l. Paulus een goedkeurend knikje geeft. Zo drukt een verklaarder het uit. Dat weegt Paulus zo zwaar, dat hij weinig geeft om het oordeel van mensen. Hij die mij beoordeelt is de Here zegt Paulus ergens. Dat is niet alleen zo voor Paulus. Maar voor ons allen. Is dat niet om angst voor te hebben? Welnee, broeders en zusters. Angst voor onze hemelse Vader hebben? Moeten we dan nooit bang zijn? Jawel, maar dan in deze zin, dat we bang zijn om van Zijn wegen af te wijken. Als wij in een zonde leven, knikt God ons niet goedkeurend toe. En daar moet het ons om te doen zijn. Daar moeten we ernst mee maken. Wie dat niet doet krijgt angst voor God. Zou de angst waarin velen tot hun dood leven niet daarvan komen dat ze slordig leven zal ik maar zeggen? Leven velen niet naar de traditie, terwijl ze eigenlijk wel weten, dat die niet goed is. Of zeggen velen niet: ze doen het allemaal? Maar daarmee is het toch niet goed? We zeggen dan mogelijk wel: eigenlijk zou ik het niet moeten doen. Maar het is zo moeilijk om te doen wat de Here wil. Zou het? Waarom zei de Here Jezus dan: Mijn last is licht en mijn juk is zacht? Is dat dan niet waar? Natuurlijk wel zal iemand zeggen. Maar ze ontduiken allemaal wel een beetje de belasting. Of: ze handelen allemaal wel wat zwart. Of: om dit of dat moet ik toch wel? En een beetje zondigen in nood, zondigt niet groot. We moeten gewetensvol handelen. Maar het geweten heeft ook het laatste woord niet. Bij geweten hoort weten. Met elkaar moesten we overleggen, wat de heilige en goede wil Gods is.

We krijgen geen stem van de hemel, die ons zegt dit of dat te doen. Maar „wie Hem needrig valt te voet, zal van Hem zijn wegen leren”. En als we soms zondigen, zonder het te weten, dan is daarvoor vergeving. Er zijn 100 dingen die anderen verkeerd doen, naar ons oordeel. Laten wij er dan nooit aan meedoen. Radicaal zijn in ons doen en laten. Nooit zeggen: eigenlijk moest ik dit of dat doen of moest ik het laten. We moeten ons er aan gewennen maar eenvoudig te doen wat we „eigenlijk” moesten doen. Direkt of zo spoedig als het mogelijk is. Van uitstel komt afstel. Wat ik vandaag niet doe, waarom zou ik het dan morgen wel doen? Het is levensgevaarlijk te volharden in een zonde. „Heden zo gij Gods stem hoort verhardt u niet, maar laat u leiden”.

Want we mogen en moeten wel bedenken dat God ieders werk zal beproeven. Hij zal ons werk beoordelen bij Zijn wederkomst. De wederkomst van Christus. Het zal om zo te zeggen door vuur beproefd worden. Zoals een goudsmid het vuur over goud en zilver doet gaan. Om het van slakken te bevrijden. Is dat niet griezelig? Alweer hoeven en mogen we daarvoor geen angst te hebben. Op één voorwaarde. Dat we ernst maken met het doen van de goede en heilige wil van God. Want dat vraagt de Here wel. Wie dan alleen maar gezegd heeft: Here Here, zonder de wil van de hemelse Vader te doen, zal afgekeurd worden. Maar het examen zal gunstig

voor ons uitvallen, als wij Zijn wil wel gedaan hebben. Er staat ergens: Wij stellen er een eer in de Here welgevallig te zijn; want wij moeten allen voor de rechterstoel van Christus openbaar worden. Opdat ieder wegdrage wat hij in zijn lichaam, in dit leven gedaan heeft, hetzij goed hetzij kwaad. Of het er ook op aankomt hoe we leven, wat we met de leden van ons lichaam gedaan hebben. Eens kreeg ik de vraag van een persoon, die lange tijd een slecht leven had geleid, of al zijn zonden publiek zouden worden. Mijn antwoord was, dat ik het niet wist. Maar als hij zijn zonden had beleden en als ze hem waren vergeven, dan zouden al zijn misdaden bekend worden als vergeven, want beleden zonden.

Zij die van mening zijn, dat Jezus alles, alles heeft voldaan; maar het verder wel geloven en geen ernst maken met een leven in de vreze Gods, zullen verschrikkelijk teleurgesteld worden in de dag der dagen. Zij die menen dat er van ons leven niets terecht kan komen en dat er ook niets van komt en ook niet hoeft, zullen de grote dag des Heren als een dag van ontzetting beleven. Aan de andere kant is het ook mis om overtuigd te zijn, dat we elke zonde in dit leven wel de baas worden. Maar we zullen wel naar de volmaaktheid jagen, d.w.z. er op zitten, er ons voor inzetten, alles op alles zetten, zoals we dat vaak doen voor geld en goed of wat dan ook. Opdat we beproefde christenen mogen zijn. En steeds meer worden. Daar hoeven we geen grootse daden voor te verrichten. Maar bijv. naar het slot van Matth. 25 een beker water geven aan een dorstige enz. Leest dat nog maar eens na.

De Schrift spreekt van beproefdheid. In Rom. 15 : 4: „De verdrukking werkt volharding of veerkracht en de volharding werkt of bewerkt beproefdheid”.

In de Staten Vertaling stond niet beproefdheid, maar bevinding. Wat dit woord in de tijd van het ontstaan van de O.V. betekende is mij niet bekend. Maar tegenwoordig heeft het, naar ik uit een woordenboek bevindt, de betekenis van „gewaarwording in het gemoed van gemeenschap met God”. Maar dat is niet de betekenis van het woord, dat in het griekse N.T. in Rom. 5 : 4 gebruikt wordt. Beproefdheid is een goede weergave. Dat woordje bevinding heeft een grote ellende met zich meegebracht. Vrome lieden gingen na wat ze aan bevinding in hun vrome ziel vonden. Allerlei gemoedsaandoeningen werden verheven tot kenmerken, waaruit iemand kon opmaken of hij wel echt geloofde en of hij wel uitverkoren en wedergeboren was. En ze (die vrome zielen) kwamen zelden of niet tot zekerheid. En als ze tot zekerheid kwamen, dan was het niet de zekerheid van het geloof, waarvan de Schrift spreekt. Maar het was een zekerheid, gegrond op het waarnemen van kenmerken. Keurmeesters schreven boeken van behoorlijke dikte met lijsten van aandoeningen, waaraan iemand moest voldoen om zeker te zijn van echt geloof enz. enz. Maar de vele boeken waren het niet met elkaar eens. Er werden steeds fijnere onderscheidingen gemaakt en meer kenmerken uitgevonden. Want o, het onderscheid tussen de ongelovige op z'n best en de gelovige op z'n slechts was zo klein! En het was toch verschrikkelijk om met een ingebeeld geloof naar de hel te gaan. 'k Heb wel broeders gekend die hele verhalen konden vertellen van hun bevindingen; die op hun sterfbed weer twijfelden of ze zich wel nauwkeurig genoeg onderzocht hadden. Ze gingen soms heen in diepe duisternis.

In Rom. 15 : 4 gaat het helemaal niet over gemoedsaandoeningen. Maar over de beproefdheid, die uit volhardend geloof voortkomt. Juist in dagen van verdrukking waardoor het geloof op de proef wordt gesteld. We zouden het kunnen vergelijken met een recruit, die in en door veel harde gevechten gestaald wordt. Hij wordt van recruit een veteraan, een beproefde strijder. En zo gaat het ook in de strijd, die het geloof te strijden heeft. Door volhardende strijd van het geloof tegen de duivel, wereld en vooral eigen verdorven natuur wordt een christenstrijder een veteraan. Hij wordt een beproefd gelovige. En zulk een beproefd geloof bewerkt de hoop. D.w.z. de zekerheid dat hij zal volharden tot het einde. En zo naar het woord van de Here Jezus behouden worden.

Zo wordt ergens de beproefde trouw van Timotheüs geprezen. Jacobus prijst de broeder of zuster gelukkig, die beproeving verdraagt. Die het examen om zo te zeggen doorstaat. Als hij of zij trouw is gebleken, zullen zij de krans van het leven ontvangen. Want die krans heeft God beloofd aan wie Hem liefhebben en dat metterdaad betonen. In Rom. 16, het bekende hoofdstuk met allerlei namen van gemeenteleden, die Paulus in Rome kent, wordt een zekere Apolles genoemd en aangeduid als beproefd-in-Christus. Door de kracht van Christus heeft hij volhard.

Er staat verder ergens: Niet wie zichzelf aanbeveelt is beproefd, maar wie de Here aanbeveelt. Dat geldt van Paulus. Want zijn werk, dat hij in dienst van de Here heeft gedaan beveelt hem aan. Het komt er wel degelijk op aan wat iemand aan werk in de gemeente en in de wereld heeft verricht. Dat is niet alleen zo met dienaren van het Evangelie of andere ambtsdragers, maar met iedere christen, man of vrouw. Hun daden hoeven niet groot te zijn. Zoals wij van de grote daden van Piet Hein zongen. Maar heel gewone handelingen zoals naar zieken om zien enz. Wie veel gaven van de Here ontving van hem zal veel gevraagd worden. Wie weinige gaven heeft gekregen van hem of haar zal weinig gevraagd worden. Veel gaven hebben is niet alleen plezierig, maar ook zeer verantwoordelijk. Ik

hoorde eens een zeer begaafde zeggen: het is geen lolletje! De een zal zwaarder examen moeten afleggen in de dag der dagen dan de ander.

Dan nog één vaak misbruikte tekst: „Onderzoekt alle dingen, behoudt het goede”. Dit is vaak zo verklaard, dat gelovigen alles wat er in de wereld te koop is moeten onderzoeken of meemaken. Anders kun je toch niet oordelen? Toen ik als aankomend student in veler ogen een „boertje van buten was, zo groen als gras” werden mij boeken aangeraden om te lezen. Want ik moest toch weten wat er in de moderne wereld gaande was. Tot mijn schade en schande heb ik daar wel te veel aan toegegeven. Bij die gelegenheid werd, als ik mij wel herinner, deze tekst gebruikt en misbruikt. We moeten wel alles wat er gaande is keuren of toetsen. Maar we hoeven het daarvoor zeker niet meemaken! Dat het in een riool stinkt kun je zó wel weten. En dat er op allerlei gebied veel schandelijks geboden wordt, kun je uit de reclame en voorlichting wel te weten komen. Het artikel is al langer geworden dan ik bedoelde. Naar ik hoop zal ik een volgende keer beter oppassen.

Adres diakonie: B. de Lange, Hendrik Zwaardercroonstraat 25, 2593 XK 's-Gravenhage, tel. 070-835880.

W. in 't Hout — Op 14 jan. 1982 heeft kand. W. in 't Hout voor de regio Arnhem met gunstig gevolg zijn peremptoir examen gedaan. Het adres van W. in 't Hout is Dommelaan 5, Dieren.

's-Gravenhage — Adres kerkeraad: C. Schram, Ranonkelstr. 367, 2565 BH 's-Gravenhage, tel. 070-603206.

Stichting Jeugdzorg en Maatschappelijk Werk — Op de vergadering van de d.d. 12-12-'81 te Wezep gehouden Centrale Diakonale Conferentie heeft de voorzitter de diakonen gewezen op enkele mogelijkheden voor vakantie van lichamelijk gehandicapten.

Van 6 tot 13 maart 1982 organiseert de Werkgroep Rekreatie Lichamelijk gehandicapten van de Chr. Ger. Kerken in het Rooseveltthuis te Doorn zo'n vakantie.

U kunt informeren en zich (laten) opgeven bij: Mevr. H. de Graaf-Floor, Provinciale weg 57, 3981 AM Bunnik. Tel. 03405-2583.

Bij U, Heer is de levensbron
Uw licht doet klaarder dan de zon
Ons het heug'lijk licht aanschouwen.

Verwachtende de opstanding der doden en het eeuwige leven is heden in zijn Heer en Heiland ontslapen onze lieve vader, grootvader en overgrootvader

Jan Bastiaan van Rongen

sinds 18 februari 1972 weduwnaar van Francina Antonia den Otter

Hij mocht ruim 90 jaar leven.

Schiedam,	A. E. van Rongen
Steenwijk,	G. van Rongen
	S. van Rongen-van Schijndel
Malden,	J. B. van Rongen Jr.
	M. van Rongen-Planken
Dommelen,	M. E. Burema-van Rongen
	H. J. Burema
Vlaardingen,	L. van Rongen
	M. van Rongen-de Jong
Beuningen,	F. A. van Rongen
	C. van Rongen-Stuhlmüller
	Kleinkinderen
	en achterkleinkinderen

3119 GJ Schiedam, 22 januari 1982
Burg. van Haarenlaan 366

De begrafenis heeft inmiddels plaatsgehad te Schiedam.

Vood al uw

handels- en familiedrukwerk - boeken folders enz.

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 — 3701 AL Zeist

**Blijft U ook dit jaar
in eigen land???**

**Kom dan deze vakantie
eens
naar Voorthuizen.**

Reserveer een gerieflijke
bungalow
of een mooie plaats
op de camping.

REKREATIECENTRA

„Ackersate - Berkenrode”
Voorthuizen - Harremaatweg 26
Telefoon 03429-1274

Nette weduwnaar, 68 jr. het eenzaam
zijn zat zijnde,

zoekt

langs deze onsympathieke weg

EEN LIEVE VROUW

van 65-70 jaar,
om samen verder te gaan en
weer gelukkig te worden.
Ben in bezit van een auto.

Br. onder no. 29-1 bur. van dit blad.

Te huur in Rolde (Dr.)

**VOLLEDIG INGERICHTE
STA-CARAVAN**

vrij vanaf Pasen.
Voor 4 personen.
Op een mooie camping.

Tel. 05920-55042.

TE HUUR

van particulier 6 pers. nieuwe
appartementen in het gezellige
Tiroler Axams, een ideaal oord
voor

WINTER en ZOMERVAKANTIE'S

In het gebouw vele extra's zoals:
zwembad, sauna, stube, was- en
droogmachine's.

Bij vroegtijdige reservering, meer-
dere appartementen gelijktijdig te
reserveren.

Aantrekkelijke all-in-prijzen.

Voor informatie: 071-411115 en 01862-
2596.

Zoekt U voor Uw vakanties iets anders?

**Evangelische Camping
„t Belofde Land”**

biedt U

een afwisselend programma
tijdens Paas-, Zomer- en Herfst-
vakantie.

Bovendien beschikken wij over
groepsaccommodatie.
Speciale tarieven in voor- en
naseizoen.

Reserveringen na 3 januari 1982.

Vraag folder.

Bosweg 17, Voorthuizen, tel. 03429-2942

**ADVERTENTIES MOETEN UITERLIJK DINSDAGMORGEN
OM 10 (TIEN) UUR TER DRUKKERIJ ZIJN!!!**

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Ds. H. de Jong;
H. Langerak;
Mr. dr. J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds. E. R. Postma;
Drs. W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

**Kerknieuws en berichten over
kerkelijke/christelijke aktivitei-
ten te zenden naar:**

„Kerknieuws Opbouw”,
Brugakker 36 22,
3704 LP Zeist
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-22452

Advertentieprijs:

40 ct per mm.
familieberichten
35 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen
van abonnementen: uitslui-
tend bij de administratie.
Abonnementen kunnen
ieder moment ingaan, doch
slechts per 31 december
eindigen. Opzeggen uiter-
lijk tot 15 november.

Abonnementsprijs:

f 40,— per jaar of f 21,—
per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar
of f 60,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Dr. Schaepmanlaan 71,
2104 VC Heemstede.
Tel. 023-285825.

Er is Hoop!

In iedere brievenbus van Nederland een evangeliserend magazine.

Over enkele weken start Project '82, de nationale
evangelisatie-actie.

Doel: het Nederlandse volk oproepen zich tot God te keren.
Het thema van de actie: 'Er is Hoop' wordt
via kranten, tijdschriften, radio
en T.V. bekend gemaakt.

Honderden kerken en
christelijke organisaties
bereiden zich plaatselijk
voor om op de actie in te
haken. Duizenden
christenen zullen op
persoonlijke wijze getuigen
van het hoopvolle nieuws.

Evangeliserend Magazine.

In het kader van Project '82 wordt
de 1e week van maart een
evangeliserend magazine verspreid.
Een kleurrijk, goed verzorgd blad van
48 pagina's.

Het is de bedoeling dit blad in heel
Nederland huis-aan-huis te
verspreiden. Of dat lukt hangt af van
de Nederlandse christenen. Ook van
ú dus!

Helpt u ook mee?

Wij vragen uw steun voor de
verspreiding van het Evangelie in ons
land. Door twee kwartjes te geven
kunt u er voor zorgen dat in één
Nederlands gezin de 'boodschap van

hoop' doorklinkt.

Voor f 50,- 'adopteert' u
honderd huishoudens.
Een unieke mogelijkheid
voor u om de opdracht van
onze Here - het Evangelie
verkondigen - uit te
voeren.
En... het is héél hard
nodig.

Prof. dr. ir. J. H. van Bommel
(voorzitter Evangelische Alliantie)

In een tijd met het
gevoel van machte-
loosheid rondom ons
spreekt het thema:
'Er is Hoop' mij bij-
zonder aan. Het is
het beste nieuws
voor nu en later.

Ds. H. G. Koekoek (bapt. pred.)

Project '82 biedt de
christenen van Ne-
derland de mogelijk-
heid gehoorzaam te
zijn aan de opdracht
van de Here: 'Gij zult
Mijn getuigen zijn.'

Ds. C. van Andel (ned. herv. pred.,
lid nat. comité Project '82)

Dicht bij huis wil de
Here God ons ge-
bruiken in Zijn grote
project van Marcus
16:15. Laten wij ons
gebruiken met
Woord en Daad? Nu
kan het nog...

Antwoordbon

Ja, ik help mee hoopvol nieuws te verspreiden.
Ik wil de boodschap van het Evangelie laten
brengen in _____ huishoudens. Het bedrag
van f _____ heb ik overgemaakt/maak ik over/
stuur ik hierbij d.m.v. betaalkaart/cheque.

Naam: _____

Adres: _____

Postcode/Plaats: _____

Bon in een open envelop zonder postzegel zenden aan:
Project '82, Antwoordnummer 2000, 3940 VB Doorn,
Tel. 03430-5841.

PROJECT '82

Postbus 272, 3940 AG Doorn, Banknr. 63.91.91.924
Banque de Paris et des Pays-Bas. Postgiro 7782.

